

Sprawozdania

XXXIV Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Psychologicznego „Oblicza współczesnej psychologii – jedność w różnorodności?” Katowice, 18-21 września 2011 roku

W dniach 18-21 września 2011 odbył się w Katowicach XXXIV Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Psychologicznego pod hasłem: „Oblicza współczesnej psychologii – jedność w różnorodności?” Został on zorganizowany przez Zarząd Główny oraz Oddział katowicki Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, pod merytoryczną opieką Instytutu Psychologii Uniwersytetu Śląskiego i honorowymi patronatami Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Prezydenta Miasta Katowic, Wojewody Śląskiego i Marszałka Województwa Śląskiego. Wśród uczestników znaleźli się reprezentanci wielu uczelni z całej Polski, a także psychologowie praktycy z różnych ośrodków w Polsce, reprezentujący wszystkie specjalizacje i specjalności psychologiczne.

Celem Zjazdu było ukazanie różnorodności współczesnej psychologii – zarówno jako dyscypliny naukowej, jak i sfery działalności praktycznej. Równocześnie jednak Zjazd miał wyakcentować jedność psychologii, która opiera się na dwóch filarach – metodologicznym i etycznym. Dr hab. Zbigniew Spendel – przewodniczący Komitetu Programowego XXXIV Zjazdu PTP – podkreślił to w założeniach programowych Zjazdu, pisząc: „Racjonalność, szeroko rozumiany empiryzm oraz afirmacja godności osoby ludzkiej stanowią [...] konstytutywne i integrujące idee psychologii. O istocie i tożsamości psychologii decyduje zatem jej poszanowanie dla rudymenarnych zasad metodologicznych i wartości moralnych”.

Na takim tle dyskutowano o konkretnych problemach związanych z funkcjonowaniem człowieka w różnych obszarach, takich jak: (a) cywilizacja, globalizacja, kultura; (b) czas wolny (rekreacja, wypoczynek, zabawa); (c) ekonomia i konsumpcja; (d) najnowsze technologie i rzeczywistość wirtualna; (e) praca; (f) rodzina; (g) rozwój i zmiana, edukacja przez całe życie; (h) sfera sacrum; (i) środowisko fizyczne i własna fizyczność; (j) środowisko społeczne (człowiek w relacjach z innymi – jednostkami, grupami, społeczeństwem); (k) trauma, kryzys, cierpienie, choroba oraz (l) zdrowie i jakość życia. Wystąpienia uczestników Zjazdu odnosiły się do zagadnień teoretycznych i metodologicznych, badań podstawowych, badań aplikacyjnych, problemów praktyki psychologicznej oraz zagadnień etycznych.

Wykłady, sympozja, sesje tematyczne i plakatowe, dyskusje panelowe oraz warsztaty odbywały się w budynku Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego, Domu Lekarza oraz Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Katowicach. Uczestnicy Zjazdu mieli możliwość uczestniczenia w 12 wykładach plenarnych, 60 sympozjach i sesjach tematycznych, 14 sesjach plakatowych oraz 24 warsztatach. Odbyła się też uroczysta sesja plenarna z okazji 25-lecia specjalizacji z psychologii klinicznej oraz 11 dyskusji panelowych, poruszających istotne dla środowiska psychologicznego problemy, związane z kształceniem psychologicznym, uprawianiem zawodu psychologa w aspekcie etycznym i prawnym, rolą psychologa w zmieniającym się świecie. Ogółem wygłoszono około 350 referatów i zaprezentowano ponad 60 plakatów.

XXXIV Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Psychologicznego otworzyła przewodnicząca Zarządu Głównego PTP dr Małgorzata Toeplitz-Winiewska, wspierana przez przewodniczącego Komitetu Programowego dr. hab. Zbigniewa Spendla i przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego mgr Iwonę Hildebrandt. W trakcie otwarcia Zjazdu głos zabrał Rektor Uniwersytetu Śląskiego – prof. dr hab. Wiesław Banyś, podkreślając znaczenie psychologii jako nauki i sfery działalności praktycznej we współczesnym świecie.

Obrady Zjazdu zainaugurował wykład prof. dr hab. Wiesława Łukaszewskiego pt. „Psychologia podzielona”, podejmujący problematykę współistnienia trzech rodzajów psychologii – psychologii rekomendacji sposobów postępowania, psychologii potocznej i psychologii naukowej. Zawarte w wystąpieniu tezy można traktować nie tylko jako prezentację różnorodności psychologii, ale także jako zachętę dla każdego psychologa do głębszej refleksji nad własnym sposobem funkcjonowania zawodowego.

Kolejnym punktem programu były dwa odbywające się jednocześnie wydarzenia: sesja plenarna poświęcona psychologii klinicznej po 25 latach specjalizacji, której przewodniczył prof. dr hab. Czesław Czabala, oraz wykład plenarny prof. dr hab. Czesława Nosala, w którym zmiany zachodzące w strukturze kompetencji umysłowych, dokonujące się pod wpływem współczesnych technologii informacyjnych, zostały ujęte w szerszym kontekście teoretycznym. Następnie odbyły się równoległe cztery dyskusje panelowe, poświęcone następującym zagadnieniom: kształcenie studentów psychologii, integracja doświadczeń dla rozwoju psychologii klinicznej, interwencja kryzysowa w sytuacji katastrof i klęsk żywiołowych oraz losy i znaczenie ustawy o zawodzie psychologa. Ostatnim akcentem pierwszego dnia Zjazdu było osiem równoległych warsztatów.

Drugi dzień obrad rozpoczęły dwa równoległe wykłady plenarne. W jednym z nich prof. dr hab. Lidia Grzesiuk podjęła kwestię implikacji określonego sposobu definiowania pojęcia „psychoterapia”, różnicowania orientacji i nurtów psychoterapeutycznych oraz różnicowania sposobów weryfikacji skuteczności psychoterapii w badaniach. Wykład prof. dr hab. Krystyny Skarżyńskiej poświęcony był z kolei kwestii psychologicznych źródeł rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a także percepcji relacji społecznych wraz z ich socjalizacyjnymi korelatami i skutkami dla zachowań prospołecznych. Następnie odbyło się jednocześnie dziesięć sympozjów dotyczących: jakości życia osób chorych somatycznie, funkcjonowania człowieka w bliskich związkach, wyzwań wobec psychologii pracy i organizacji, badań nad procesem psychoterapii wraz z ich implikacjami praktycznymi, funkcjonowania człowieka w społeczeństwie, terapii osób z doświadczeniem psychozy, badań zdolności, inteligencji i mądrości w drugiej dekadzie XXI wieku, projektu przygotowania mentalnego sportowców do Igrzysk Olimpijskich Londyn 2012 SIOKO, jakości życia w pracy i w rodzinie oraz podejścia ilościowego vs jakościowego w badaniach nad osobowością. Później, w czterech równoległych sesjach plakatowych, zaprezentowano postery poświęcone problematyce zaburzeń psychicznych, funkcjonowania człowieka w rodzinie, wyzwań wobec psychologii pracy i organizacji, psychologicznych aspektów funkcjonowania chorych somatycznie oraz funkcjonowania społecznego człowieka. Po południu ponownie uczestnicy Zjazdu mogli wybrać spośród dziesięciu sympozjów, będących bądź kontynuacją sesji wcześniejszych, bądź poruszających nowe problemy, takie jak rodzina jako środowisko wychowawcze, tożsamość i percepcja samego siebie oraz zmiany Ja i procesy samoregulacji. Po sesjach i sympozjach miały miejsce kolejne wykłady plenarne. Prof. dr hab. Bogdan Zawadzki poruszył kwestię następstw psychicznych traumatycznych wydarzeń, ukazując predyktory zaburzeń posttraumatycznych i skutki podejmowanej psychoterapii. W drugim wykładzie prof. dr hab. Barbara Kożusznik rozwinęła kwestię możliwości wspierania

innowacyjności przez badania i rekomendacje psychologiczne. Kolejnym punktem programu było pięć równoległych dyskusji panelowych, poświęconych problematyce stanu (i wizji przyszłości) psychologii, problemom dorosłych i dzieci w zmieniających się rodzinach wobec zmieniającego się świata, zawodowi psychologa sportu jako nowej specjalności psychologicznej, użyteczności etyki w kontekście roli zawodowej psychologa oraz możliwemu wkładowi psychologa do Systemu Informacji Oświatowej. Drugi dzień Zjazdu zamknęło dziewięć równoległe odbywających się warsztatów.

Trzeci dzień obrad również rozpoczęły dwa równoległe wykłady plenarne, z których jeden – wygłoszony przez prof. dr hab. Annę Brzezińską – poświęcony został kontrowersjom wokół pojęcia rozwoju oraz sposobów jego pojmowania, a drugi – wygłoszony przez prof. dr hab. Piotra Olesia – problematyce dialogowych funkcji Ja wraz z ich implikacjami dla jakości życia i zdrowia. Sympozja i sesje tematyczne poranne i popołudniowe odnosiły się do problematyki z obszarów psychopatologii, psychologii ekonomicznej, psychologii sportu, psychologii muzyki oraz psychologii zdrowia. Podczas pięciu jednocześnie odbywających się sesji plakatowych zaprezentowane zostały postery podejmujące tematykę rozwoju człowieka w rodzinie, zachowań zdrowotnych, rozwoju zawodowego człowieka, procesów poznawczych oraz psychoterapii. Kolejnym punktem programu Zjazdu były równoległe wykłady plenarne. Dr hab. Ewa Czerniawska, prof. UW, w swoim wykładzie ukazała znaczenie funkcji węchowych dla funkcjonowania człowieka, prezentując m.in. dane dotyczące stosowania zapachów w marketingu oraz akcentując rolę diagnozy funkcji węchowych w przypadku niektórych schorzeń psychicznych i somatycznych. Z kolei dr hab. Tomasz Zaleśkiewicz, prof. SWPS, zaprezentował wyniki licznych badań empirycznych, które ukazują pozaekonomiczne znaczenie pieniędzy. Program popołudniowy zawierał też trzy dyskusje panelowe. W jednej z nich, poświęconej życiu Elliota Aronsona jako psychologa społecznego, wzięł udział Elliot Aronson, łącząc się z uczestnikami Zjazdu drogą internetową. Dwie pozostałe dyskusje zogniskowane były na nowych specjalnościach psychologicznych (psychologa biznesu, coacha rozwoju osobistego i psychologa ekonomicznego) oraz na kwestii ewentualnego miejsca doświadczenia metafizycznego w psychologii. Ostatnim akcentem obrad tego dnia było siedem jednocześnie odbywających się warsztatów.

Obrady ostatniego dnia Zjazdu ponownie rozpoczęły dwa równoległe wykłady plenarne. W jednym z nich prof. dr hab. Eugenia Mandal przybliżyła problematykę manipulacji w bliskich związkach, w drugim zaś – dr hab. Jerzy Mellibruda, prof. SWPS – poruszył problem rozpowszechnienia depresji we współczesnym świecie oraz ukazał wynikające z tego faktu – a także z prognozowanej tendencji wzrostowej – wyzwania dla psychologii i psychologów. Następnie w trakcie sympozjów i sesji porannych i popołudniowych uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z takimi problemami, jak konteksty kobiecości i męskości, motywacja, wartości etyczne w różnych dziedzinach życia, globalizacja, psychologiczne korzyści i zagrożenia wynikające z systematycznej aktywności fizycznej, problematyka wykluczenia społecznego, trauma, procesy poznawcze oraz związki stresu i emocji z jakością życia. Podczas czterech równoległych sesji plakatowych zaprezentowano postery podejmujące problematykę różnic indywidualnych, rodziny wobec trudności, zasobów psychologicznych w środowisku pracy oraz jakości życia. Po południu w Auli Wydziału Pedagogiki i Psychologii im. Józefa Pietera przewodnicząca Zarządu Głównego PTP dokonała uroczystego zamknięcia XXXIV Zjazdu Naukowego.

Zjazdowi Naukowemu PTP w Katowicach towarzyszył również Ogólnopolski Zjazd Studenckich Kół Naukowych, w trakcie którego studenci mieli możliwość zaprezentowania wyników swoich pierwszych prób empirycznych. Zorganizowano również wykłady otwarte dla mieszkańców Katowic w auli Biblioteki Śląskiej, wygłoszone przez

wybitne przedstawicielki polskiej psychologii akademickiej – prof. dr hab. Annę Brzezińską, prof. dr hab. Eugenię Mandal oraz prof. UW, dr hab. Ewę Czerniawską.

XXXIV Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Psychologicznego stanowił forum wymiany myśli między przedstawicielami nauki i praktyki psychologicznej oraz psychologami uprawiającymi swój zawód w oparciu o różne tradycje i paradygmaty teoretyczne. Wskazał wyraźnie na konieczność otwierania się psychologii na wyzwania, jakie przed nią stoją. Równocześnie ukazał konieczność uprawiania psychologii na bazie dobrej metodologii oraz dużej świadomości i wrażliwości etycznej. Różnorodność podejmowanej podczas obrad tematyki, pojawienie się nowych obszarów psychologii (jak np. psychologia sportu i psychologia ekonomiczna) wymagało przestrzeni, w której możliwe było twórcze konfrontowanie myśli i idei w ramach spotkań przedstawicieli różnorodnych wizji i koncepcji psychologicznych oraz nawiązywanie między sobą dialogu. Organizatorzy Zjazdu wyrażają nadzieję, że taka przestrzeń została zapewniona uczestnikom Zjazdu i że przyczynił się on do umacniania poczucia jedności w polskiej psychologii, pomimo jej niewątpliwego zróżnicowania, które spostrzegać należy nie jako czynnik zagrażający, ale jako istotną wartość, gwarantującą pomyślny rozwój tej dyscypliny naukowej.

*Małgorzata Górnik-Durose,
Maciej Janowski, Małgorzata Turska
Instytut Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*